

САВЕТОВАЊЕ

ВОЂЕЊЕ

**ИЗВЕШТАЈ О СПРОВОЂЕЊУ
СТРАТЕГИЈЕ КАРИЈЕРНОГ ВОЂЕЊА И
САВЕТОВАЊА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ**
за период од марта 2013. до децембра 2014. године

Београд, фебруар 2015. године

ВЕШТИНЕ
УПРАВЉАЊА
КАРИЈЕРОМ

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ОМЛАДИНЕ И СПОРТА

**ИЗВЕШТАЈ О СПРОВОЂЕЊУ СТРАТЕГИЈЕ КАРИЈЕРНОГ
ВОЂЕЊА И САВЕТОВАЊА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ**

за период од марта 2013. до децембра 2014. године

Београд, фебруар 2015. године

1. САЖЕТАК

Услед брзих промена у привреди и технологијама појединци су током свог радног века принуђени да по неколико пута мењају радно место. Модел „посао за цели живот” замењен је каријером на више радних места, периодима усавршавања и породичних дужности. Целоживотно каријерно вођење и саветовање као помоћ појединцима у управљању њиховим каријерама постаје све значајније у сваком узрасту и периоду живота: у време када се вештине управљања каријером уче у школи, при избору образовног правца (нпр. стручно образовање, високо образовање, даље усавршавање), у потрази за првим или наредним послом, при успостављању равнотеже између посла и приватног живота, укључивања у друштво, рецимо у случајевима одустајања од образовања или након дуготрајне незапослености или неактивности.

(Развој политике целоживотног вођења: Европски пакет ресурса, Европска мрежа политике целоживотног вођења, 2014)

Каријерно вођење и саветовање данас је саставни део савремених образовних система, запошљавања и обука, јер се препознало да појединцима без обзира на узраст може помоћи у учењу, стицању вештина потребних на тржишту рада, самозапошљавању или предузетништву. Политика каријерног вођења и саветовања утемељена је у две резолуције које је донео Савет Европске уније 2004. и 2008. године, којима је каријерно вођење и саветовање признато као важан механизам за развој људских ресурса, блиско повезујући политике у областима образовања и запошљавања.

У контексту развоја концепта целоживотног учења, доношење Стратегије каријерног вођења и саветовања у Републици Србији (у даљем тексту: Стратегија) марта 2010. године дало је снажан подстицај развоју националне политике каријерног вођења и саветовања и усклађивања са европским и светским токовима. У време када је Стратегија доношена, тек се започињало са активностима модернизације и усавршавања стручног образовања и обуке, образовања одраслих и реформе у области запошљавања. Након више од четири године њене имплементације приметан је напредак постигнут у развоју националног система каријерног вођења и саветовања, али и активности које је потребно даље предузети зарад његовог унапређења.

Стратегија је допринела стратешком повезивању кључних актера на пољу каријерног вођења и саветовања и помогла шире реформске процесе у области запошљавања и модернизације стручног образовања и обуке. У прилог томе говоре чињенице да је каријерно вођење и саветовање у складу са Законом о запошљавању и осигурању за случај незапослености, Националном стратегијом запошљавања за

период 2011–2020. године, редовно заступљено у годишњим националним акционим плановима запошљавања. Уведено је у област образовања и то: Стратегију развоја образовања Србије до 2020. године, Закон о основама система образовања и васпитања, Закон о основном образовању, Закон о средњем образовању, Закон о образовању одраслих. Професионална оријентација је уведена у све основне школе у земљи, а ученици имају прилику да се на различите начине упознају са светом рада у контакту са послодавцима и експертима у професијама које их занимају.

У протеклом периоду наставио се тренд повећања броја младих који учествују у услугама каријерног вођења и саветовања кроз каријерно информисање, што је резултат рада већег броја пружалаца каријерних услуга, пре свега канцеларија за младе, основних школа и универзитетских каријерних центара, али је остварен и значајан напредак у повећању броја програма радне праксе намењених студентима кроз успостављање сарадње пружалаца каријерних услуга са послодавцима.

Повећан је број каријерних центара на државним и приватним факултетима у Републици Србији. Поред Центра за вођење каријере и саветовање Београдске отворене школе и Центра за каријерно вођење и саветовање младих талената, данас постоји 16 таквих центара. У протеклом периоду захваљујући Темпус пројекту „Развој каријерног вођења у циљу унапређења високог образовања у Србији – CareerS” унапређују се услуге које пружају универзитетски каријерни центри. Највећи помак у услугама које центри пружају огледа се у томе да су у извештајном периоду сви центри остварили сарадњу са послодавцима како би се младима омогућило обављање радне праксе и стицање неопходног радног искуства.

Канцеларије за младе су постале поуздан ослонац у пружању каријерних услуга младима. Данас у 120 канцеларија¹ постоји каријерни инфо кутак тако да млади на једном месту могу да се информишу о свету рада и образовања. Канцеларије за младе организују посете предузећима чиме се пружа прилика младима да упознају занимања у реалном окружењу. Млади могу да користе услуге индивидуалног вршњачког каријерног саветовања, а студенти педагогије, андрагогије, психологије и социјалног рада могу да обаве стручну праксу.

Центар за каријерно вођење и саветовање младих талената чије су услуге доступне стипендистима Фонда за младе таленте пуних пет година успешно функционише под окриљем Министарства омладине и спорта и по први пут је 2014. године развио и услугу онлајн каријерног саветовања.

Национална служба за запошљавање у оквиру својих надлежности наставила је да пружа услуге каријерног вођења и саветовања у филијалама и Центрима за информисање и професионално саветовање.

---

¹ Од укупно 136 активних канцеларија за младе, подаци Министарства омладине и спорта, фебруар 2015. године.

Потпуну новину у овом периоду представља реализовање по први пут истраживања у Републици Србији о ефектима услуга каријерног вођења и саветовања по запошљивост младих, чији су подаци охрабрујући за све, како актере тако и пружаоце услуга каријерног вођења и саветовања.

Захваљујући постојању Стратегије, њеној успешној имплементацији и оствареним резултатима, Република Србија је препозната на европском нивоу као држава која се може и званично укључити у европску политику каријерног вођења чиме се одаје признање држави за стручан рад у области каријерног вођења и пружа могућност за даље унапређење система у складу са смерницама Европске уније. Од почетка 2015. године, Република Србија постала је пуноправни члан Европске мреже политике целоживотног вођења.

Стратегија је помогла и досезање циљева социјалне једнакости и инклузије, активног учествовања младих у развијању каријере, повезивања образовања, оспособљавања, света рада и целоживотног учења чиме се унапређује целокупно привредно окружење у земљи.

Овај извештај нуди јасан преглед остварених резултата у односу на активности које су предвиђене акционим планом за спровођење Стратегије у периоду од марта 2013. до краја 2014. године. Општи је утисак да је побољшан квалитет и доступност информација о тржишту рада, о мерама и подстицајима за запошљавање, значају каријерног вођења и саветовања за даље усавршавање и запошљивост грађана кроз израду и дистрибуцију великог број информативних материјала, брошура, водича и приручника који омогућавају даље ширење добре праксе.

2. УВОД

До пре пет година у Републици Србији су постојали актери који су се бавили каријерним вођењем и саветовањем, али не и национална стратегија у овој области. Као потреба да се кључни фактори у друштву који се баве људским потенцијалом земље повежу једним документом и акционим планом у контексту целоживотног образовања настала је ова стратегија. Наиме, постало је евидентно да промене у укупном економском окружењу, потребе привреде и токови развоја нових технологија траже адекватно образоване и оспособљене појединце и да је то захтев са којим се сусреће свака држава и друштво. Каријерно вођење и саветовање се појавило као један од могућих одговора на ове захтеве јер помаже:

- појединцима да управљају учењем и послом;
- установама које се баве образовањем и обукама да имају мотивисане ученике и студенте који преузимају одговорност за сопствено образовање и усавршавање;
- предузећима и послодавцима да имају мотивисане и добро обучене запослене;
- доносиоцима одлука да остварују циљеве јавне политике;
- развоју локалне, регионалне и националне економије кроз развој радне снаге.

Влада Републике Србије је 4. марта 2010. године донела Стратегију каријерног вођења и саветовања са акционим планом за њено спровођење за период од 2010. до 2014. године, као централни стратешки документ за каријерно вођење и саветовање. Стратегијом се успоставља оквир за систем каријерног вођења и саветовања у земљи који укључује и секторе образовања и запошљавања, тако да услуге каријерног вођења и саветовања треба обезбедити сваком појединцу без обзира на узраст и статус на тржишту рада.

Како је основни циљ Стратегије успостављање и развој система каријерног вођења и саветовања, за његову реализацију предвиђено је остваривање четири посебна специфична циља:

- а) успостављање система каријерног вођења и саветовања;
- б) развој система каријерног вођења и саветовања у образовању;
- в) развој система каријерног вођења и саветовања у запошљавању;
- г) континуирано промовисање каријерног вођења и саветовања.

Акциони план за спровођење Стратегије конципиран је према ова четири специфична циља са укупно 26 предложених активности. Будући да се три кључна ресурса запошљавање, образовање и омладина, баве каријерним вођењем и саветовањем, за праћење спровођења Стратегије и активности предвиђених акционим планом од доношења документа било је главно надлежно Министарство омладине и спорта. Поред њега, као тело које окупља представнике државних органа, институција и цивилног сектора, Одлуком Владе Републике Србије

образована је априла 2011. године Радна група за спровођење Стратегије (у даљем тексту: Радна група) са циљем предлагања мера за усаглашавање рада на спровођењу Стратегије и акционог плана, праћења и оцењивања спровођења докумената и извештавања Влади. Састав Радне групе из редова представника државних органа је неколико пута мењан и прилагођаван Закону о министарствима, тако да је у периоду који је обухваћен овим извештајем Радна група заседала у следећем саставу:

1) председник:

Ненад Боровчанин, државни секретар у Министарству омладине и спорта;

2) чланови:

Снежана Клашња, помоћник министра у Министарству омладине и спорта;

др Зоран Костић, помоћник министра у Министарству просвете, науке и технолошког развоја;

Ирена Ињац, самостални саветник у Министарству финансија;

Александра Вучетић, самостални саветник у Министарству привреде;

Горан Божић, виши саветник у Министарству државне управе и локалне самоуправе;

Татјана Пријић, руководилац Групе за унапређење заштите особа са инвалидитетом у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања;

Весна Чекић, начелник Одељења за професионалну оријентацију и планирање каријере у Националној служби за запошљавање;

проф. Нада Ковачевић, Конференција универзитета Србије;

мр Мирјана Ковачевић, директор Центра за едукацију у Привредној комори Србије;

Маја Кнежевић, секретар Одбора за образовање, културу, спорт и омладину у Сталној конференцији градова и општина;

Весна Ђукић, генерални директор Београдске отворене школе.

Седница Радне групе одржана 26. децембра 2014. године

У извештајном периоду Радна група је одржала четири седнице, једну у 2013. и три у 2014. години, путем којих је настављена редовна комуникација чланова и размена информација о предузетим активностима у области каријерног вођења и саветовања.

2.1. МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР

Министарство омладине и спорта је ради континуираног информисања доносиоца одлука, партнера, цивилног друштва и заинтересоване јавности од самог почетка координације спровођења Стратегије развило праксу припреме годишњих извештаја као преглед остварених резултата и реализације активности које произилазе из акционог плана.

За припрему овог трећег по реду извештаја², Министарство омладине и спорта је координирало прикупљање података од свих кључних актера у реализацији Стратегије за период од марта 2013. до краја 2014. године³. Акциони план за спровођење Стратегије узет је као почетна тачка на основу које су прикупљане информације о конкретним активностима које су спроведене у складу са њим, али и о додатним активностима које су реализоване током нешто више од годину и по дана спровођења Стратегије. На основу тих информација, припремљен је преглед напретка по специфичним циљевима из акционог плана. Посматране су активности из акционог плана и степен подударња са активностима о којима су партнери и актери у области каријерног вођења и саветовања известили.

Посматрано из угла доносиоца одлука, извештај нуди преглед тренутног стања развоја каријерног вођења и саветовања као потребе друштва и могућности да се настави путем организованог унапређења система каријерног вођења и саветовања.

Широј јавности извештај омогућава преглед достигнућа у области каријерног вођења и саветовања која су остварена у сарадњи јавног, цивилног сектора и међународних партнера.

Израдом овог извештаја завршен је први, скоро петогодишњи циклус спровођења Стратегије и акционог плана, под координацијом Министарства омладине и спорта.

---

² Извештај о спровођењу Стратегије за период од марта 2010. до марта 2012. године и Извештај о спровођењу Стратегије за период од марта 2012. до марта 2013. године. Оба су доступна на интернет страници Министарства омладине и спорта <http://www.mos.gov.rs/dokumenta/omladina/strategije/>.

³ Иако је извештајни период март 2013. – децембар 2014. године у Извештају су наведене и активности које су за ову област изузетно значајне а реализоване су почетком 2015. године.

3. РЕЗУЛТАТИ СПРОВОЂЕЊА СТРАТЕГИЈЕ ПРЕМА СТРАТЕШКИМ ОБЛАСТИМА

Систем каријерног вођења и саветовања у Републици Србији развијан је постепено, у складу са приоритетима и начинима који су дефинисани у Стратегији и акционом плану. У односу на четири специфична циља која су у стратешком документу наведена по областима, у извештају су представљене остварене активности као кључни елементи за успостављање и развој националног система каријерног вођења и саветовања:

- успостављање система каријерног вођења и саветовања;
- развој система каријерног вођења и саветовања у образовању;
- развој система каријерног вођења и саветовања у запошљавању;
- континуирано промовисање каријерног вођења и саветовања.

Током спровођења стратешког документа и акционог плана, Министарство омладине и спорта је имало водећу улогу у формулисању и координацији политика у области каријерног вођења и саветовања.

3.1. УСПОСТАВЉАЊЕ СИСТЕМА КАРИЈЕРНОГ ВОЂЕЊА И САВЕТОВАЊА

Након прикупљених информација у овом извештајном периоду уз ослонац на претходне извештаје може се рећи да је систем каријерног вођења и саветовања у Републици Србији у последњих неколико година доживео значајне промене и да је задобио већу пажњу кључних заинтересованих страна. Будући да по природи прожима неколико битних области, не чуди да је број актера укључених у ову област прилично велики и да је спектар такав да обухвата државне органе и институције, цивилни сектор, школе, универзитетске каријерне центре и канцеларије за младе. Имајући то у виду, очигледно је да је у овом периоду координација политика унапређена како на националном, тако и на локалном нивоу.

С обзиром да је Стратегијом предвиђено да се ради укупне координације и развоја система каријерног вођења и саветовања ради на стварању услова да се образује национални ресурсни центар за каријерно вођење и саветовање који би координирао и бринуо о развоју укупног каријерног система и представљао сталну везу између сфере образовања и запошљавања у области каријерног вођења и саветовања, активности по том питању започете су пре две године припремом предлога пројекта „Развој система каријерног вођења и саветовања у Републици Србији” који би био финансиран из претприступних фондова Европске уније. Током 2013. године предлог је модификован и након званичног одобрења од стране Европске комисије, реализација пројекта под називом „Студија изводљивости у вези са оснивањем националног ресурсног центра за каријерно вођење и саветовање и даљи развој система каријерног вођења и саветовања у Републици Србији” одвијала

се током 2014. године. Студија коју су уз финансијску подршку Европске комисије припремили експерти Саша Никлановић и Драгана Марјановић представљена је на националној конференцији одржаној 5. новембра 2014. године у Београду. Основни налаз поменуте студије је да је Републици Србији потребан национални ресурсни центар за каријерно вођење и саветовање уз ревидирање једног дела послова центра у односу на оне који су предвиђени Стратегијом. Студија даје препоруке у вези са најоптималнијим моделом националног центра за Републику Србију и даљи развој система каријерног вођења и саветовања. Иако је Министарство омладине и спорта било наручилац Студије, конференција је показала да бенефите од ње имају и све остале институције које се баве креирањем политика или пружањем услуга у области каријерног вођења и саветовања.

Да би систем каријерног вођења и саветовања био једнако доступан за све појединце и једнако квалитетан, Стратегијом је предложено доношење Националног програма каријерног вођења и саветовања као оквирног програма који дефинише основне принципе и стандарде за све категорије каријерног вођења и саветовања.

Национални програм каријерног вођења и саветовања обухватао би три кључна елемента – информисање, саветовање и вођење, и успостављао би базичне стандарде за следеће активности каријерног вођења: каријерно информисање; образовање за каријеру; каријерно саветовање; саветовање при запошљавању; упућивање на посао; каријерно вођење и саветовање запослених. Национални програм каријерног вођења и саветовања обухватао би четири саставна програма : за децу и ученике узраста до 14 година; за младе узраста од 15 до 18 година; за младе узраста од 19 до 30 година и за лица старија од 30 година.

Сваки од ових програма садржи стандарде на основу којих се успоставља и реализује програм каријерног вођења и саветовања за одређену категорију учесника. Стандарди сваког од програма треба да обухвате исходе за сваки узрасни ниво, и то у оквиру следећих елемената:

- лични развој појединца;
- истраживања могућности које појединац има за учење и запошљавање;
- планирање и управљање властитом каријером;
- истраживања потреба послодаваца и могућности за обуку и стручно усавршавање;
- усавршавање запослених за потребе послодавца код којег су у радном односу;
- или повећања могућности за запошљавање код других послодаваца.

(Стратегија каријерног вођења и саветовања у Републици Србији, „Службени гласник РС”, број 16/10, стр. 20)

У складу са тим, у оквиру Темпус пројекта „Развој каријерног вођења у циљу унапређења високог образовања у Србији – CareerS”, који се имплементира од 2012. године, у извештајном периоду припремљен је документ Програм и методологија каријерног вођења и саветовања за студенте у Републици Србији, који заправо представља оквир стандарда за универзитетске каријерне центре.

У склопу пројекта Професионална оријентација у Србији, који од 2011. године реализује Немачка организација за међународну сарадњу (ГИЗ) уз Министарство просвете, науке и технолошког развоја и Министарство омладине и спорта као политичке партнере, припремљен је крајем 2014. године нацрт стандарда професионалне оријентације у основним школама и канцеларијама за младе. Разматрање истих и њихово усвајање очекује се у 2015. години.

Инфраструктурни капацитети у протеклом периоду су појачани радом канцеларија за младе у области каријерног вођења и саветовања. Кроз пројекат „Професионална оријентација у Србији” од 2011. године пружа се снажна подршка канцеларијама за младе, тако да је у 120 успостављен каријерни инфо кутак. Огласне табле за младе су постављене у канцеларије, док волонтери сакупљају информације и спроводе мапирање доступних услуга каријерног вођења и саветовања у својој заједници и осигуравају доступност тих информација корисницима канцеларија за младе. Канцеларије су укључене и у организовање упознавања са реалним радним окружењем, вршњачким презентацијама у средњим школама (средњошколци представљају школу ђацима основних школа), подршку у припреми резимеа и мотивационог писма за младе, укључујући и оне који су ван школског система. У извештајном периоду канцеларије за младе из Београда и Ниша успоставиле су сарадњу са студентима психологије, педагогије, андрагогије и социјалног рада у стицању практичног радног искуства путем организовања радионица за каријерно саветовање и коучинг са вршњацима. Преко 50.000 младих, углавном средњошколаца учествовало је у програму вршњачке подршке у канцеларијама за младе, при чему је скоро 52.000 основаца и 15.000 средњошколаца ишло на реалне сусрете у више од 1.200 организација, школа и предузећа.

У 2014. години кроз пројекат „Каријерни инфо центри у канцеларијама за младе” који реализује Центар Инвентива уз финансијску подршку Министарства омладине и спорта изабрано је 15 канцеларија за младе⁴ у којима се успоставља каријерни инфо центар као иновативни услужни сервис који ће бити подршка младима у планирању и управљању каријером у складу са њиховим разноврсним потребама. Кроз ову врсту сервиса пружају се услуге каријерног информисања младих са циљем да допринесу дугорочном решавању проблема незапослености. Поред директних услуга за младе, каријерни инфо центри ће имати могућност да координишу сарадњу са локалним предузећима, представницима занимања, школама, локалним филијалама Националне службе за запошљавање и осталим кључним актерима на локалу чиме обогаћују понуду услуга намењених младима.

---

⁴ Канцеларије за младе из: Бачке Паланке, Бачког Петровца, Крушевца, Ниша–Медијана, Новог Бечеја, Новог Београда, Обреновца, Панчева, Савског Венца, Сремске Митровице, Старог Града, Суботице, Темерина, Вождовца, Врачара.

ГИЗ, Професионална оријентација, радионица

У протеклом периоду Еурогајденс центар је реализовао већи број активности како би промовисао европску димензију каријерног вођења и саветовања и пружао свим заинтересованима квалитетне информације из ове области. Еурогајденс центар је окупљао кључне националне актере и партнере управо кроз ораганизовање годишњих конференција које су послужиле и за размену идеја за унапређивање и даљи развој система каријерног вођења и саветовања⁵.

На европском нивоу, Република Србија је направила значајан помак будући да је од 2015. године постала пуноправни члан Европске мреже политике целоживотног вођења. Наиме, током 2013. и 2014. године Република Србија је у статусу посматрача учествовала на пленарним заседањима ове мреже и то: у Вилњусу, Литванији, децембра 2013. године на 13. пленарној седници; у Атини, Грчкој, фебруара 2014. године на 14. пленарној седници; у Загребу, Хрватској, јуна 2014. године на 15. пленарној седници и у Риму, Италији, октобра 2014. године на 16. пленарној седници.

---

⁵ Детаљнији приказ Еурогајденс годишњих конференција дат је у одељку Континуирано промовисање каријерног вођења и саветовања.

16. пленарна седница Европске мреже политике целоживотног вођења, Рим, октобар 2014. године

Током августа 2014. године Републици Србији је упућен позив да од 2015. године постане пуноправни члан ове мреже, о чему је постигнут договор између надлежних органа власти, тако да је Србија прихватила позив. У међувремену је формирана национална делегација за учешће у раду мреже коју предводи представник Министарства просвете, науке и технолошког развоја, уз учешће представника Еурогајденс центра, Националне службе за запошљавање и Министарства омладине и спорта.

3.2. РАЗВОЈ СИСТЕМА КАРИЈЕРНОГ ВОЂЕЊА И САВЕТОВАЊА У ОБРАЗОВАЊУ

Систем каријерног вођења и саветовања у основном и стручном образовању у Републици Србији од доношења Стратегије постепено је развијан са циљем да пружи помоћ ученицима да раде, односно наставе даље образовање. Основни задатак система саветовања је да обезбеди ученицима и полазницима оријентацију о економском развоју и потребама тржишта рада, имплементацији концепта целоживотног учења који је у функцији перманентног развоја људских ресурса и праћења развојних економских потреба друштва. Зато његово постепено увођење представља огроман корак ка модернизацији и реформи националног система образовања.

У области образовања у Републици Србији основни пружаоци услуга каријерног вођења и саветовања су основне школе, средње школе и каријерни центри на приватним и државним универзитетима и факултетима.

Када се говори о месту каријерног вођења и саветовања у систему образовања у Републици Србији, појам каријерног вођења и саветовања регулисан у оквиру образовног система Републике Србије доношењем Стратегије развоја образовања 2012. године, коју је пратило усвајање нових закона о основном и средњем образовању као и измене и допуне Закона о основама система образовања и васпитања. Стратегија развоја образовања предвиђа да се до 2020. године развије и примени систем каријерног вођења и саветовања на свим нивоима образовања укључујући и образовање одраслих.

Закон о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања доноси одредбу према којој у остваривању општих принципа образовања и васпитања између осталог, посебну пажњу треба посветити каријерном вођењу и саветовању запослених, ученика и одраслих усмереном ка личном развоју појединца и напредовању у образовном и професионалном смислу.

Закон о основном образовању, усвојен 2013. године, доноси одредбу према којој школа, у сарадњи са установама за професионалну оријентацију, помаже родитељима, односно старатељима и ученицима у избору средње школе и занимања, према склоностима и способностима ученика и у том циљу прати њихов развој и информише их о карактеру и условима рада појединих занимања. Такав програм је успешно уведен за ученике 7. и 8. разреда који је уз подршку Министарства просвете, науке и технолошког развоја спровела Немачка организација за сарадњу ГИЗ. Захваљујући поменутом ГИЗ пројекту, професионална оријентација је уведена у све основне школе у земљи, при чему се у 85% школа професионална оријентација учи у складу са петофазним моделом⁶ за ученике завршних разреда. Свака основна школа има тим наставника, школског психолога и педагога који су обучени за вршење професионалне оријентације ученика 7. и 8. разреда да би им се помогло да одлуче коју средњу школу желе да упишу. Укупно је 3.048 наставника/стручних сарадника обучено за пружање ове услуге, коју је до сада користило око 95.000 ученика. Статус „ментор“ школе⁷ за програм професионалне оријентације стекло је 86 основних школа, а 461 члан њихових школских тимова додатно је обучен за програм „Менторство у примени програма професионалне оријентације“. Током школске 2013/2014. године, спроведена је вршњачка евалуација услуга професионалне оријентације и примера добре праксе програма професионалне оријентације у основним школама која је показала да су корисници

---

⁶ Петофазни модел професионалне оријентације је пут од пет корака који воде младу особу до избора занимања и активног планирања каријере. Кроз овај процес обухваћене су следеће фазе: самоспознаја, информације о занимањима, информисање о школама, реални сусрети, одлука о избору занимања. Детаљније информације о самом моделу доступне су преко линка <http://profesionalnaorijentacija.org/petofazni-model/>.

⁷ Ментор основна школа је школа која је преузела лидерску позицију у имплементацији и развоју програма професионалне оријентације и локалној заједници.

квалитет услуге професионалне оријентације оценили као добар, а примера добре праксе програма као врло добар. Овакви показатељи резултирали су и тиме да је 11 програма професионалне оријентације акредитовано у Заводу за унапређивање образовања и васпитања. Центар Инвентива који је основан 2012. године постао је главни партнер за спровођење овог ГИЗ-овог пројекта и игра кључну улогу у увођењу професионалне оријентације у основне школе, и каријерно вођење и саветовање у канцеларије за младе и локалне заједнице. Као центар за обуку, Инвентива пружа обуку тимовима у свакој од основних школа и канцеларија за младе и тимовима за професионалну оријентацију чија је основна улога стварање и одржавање мреже релевантних актера на нивоу локалне заједнице и поспешивање размене информација и сарадње кроз успостављање каталога и календара услуга каријерног вођења и саветовања у локалним заједницама. Национална служба за запошљавање дала је значајан допринос реализацији активности на овом пројекту у складу са двогодишњим Меморандумом о сарадњи који је потписан јуна 2013. године.

Значајна новина у Закону о средњем образовању, који је такође донесен прошле године, огледа се у томе да је каријерно вођење и саветовање препознато као део школског програма. Такође је дефинисано да школа формира стручни тим за каријерно вођење и саветовање који у сарадњи са наставницима, реализује праћење индивидуалних склоности ученика. Саветодавни рад обавља се током школовања и школа, по потреби, сарађује са надлежним установама које се баве каријерним вођењем и саветовањем. Такође предвиђено је и да школа помаже ученицима и родитељима у истраживању могућности за даље учење и запошљавање, односно идентификовање, избор и коришћење бројних информација о професијама, каријери, даљем учењу и образовању и објективно разликовање и формирање сопственог става о томе. У том циљу школа прати развој ученика и информише их о занимањима, образовним профилима, условима студирања и потребама на тржишту рада. На овом нивоу још увек није реализован велики национални пројекат који би подржао успостављање система каријерног вођења у свим средњим школама, већ је било више иницијатива и пројеката који су мањи по обиму. Управо је унапређење система каријерног вођења на средњошколском нивоу једно од најзначајнијих питања којима се треба бавити у наредном периоду. Полазну основу у овом сегменту представља израда приручника Каријерно вођење и саветовање – приручник за наставнике средњих школа који је настао као резултат сарадње националног Еурогајденс центра и Београдске отворене школе, а на иницијативу Министарства просвете, науке и технолошког развоја. Циљ приручника који је представљен на Другој Еурогајденс конференцији, одржаној децембра 2014. године јесте представљање примера добре праксе који би наставницима били водиља у осмишљавању сопствених активности прилагођених конкретној ситуацији, потребама ученика и окружењу.

У високом образовању, носиоци активности каријерног вођења и саветовања су центри за развој каријере и саветовање студената на универзитетима и факултетима. Они постоје скоро десет година и заједнички раде на унапређењу

услуга каријерног вођења за студенте. Један од примера за то је и Темпус пројекат „Развој каријерног вођења у циљу унапређења високог образовања у Србији – Careerers” који је окупио највећи број универзитетских каријерних центара са циљем унапређења квалитета каријерних услуга за студенте. У протеклом периоду ови центри су наставили да пружају услуге каријерног информисања, саветовања, каријерног образовања и успостављају сарадњу са послодавцима.

Центар за развој каријере и саветовање студената Универзитета у Београду је у оквиру каријерног образовања, радионица и предавања организовао радионице и предавања на следеће теме: CV клиника, „Умрежавање – Београдски дани инжењера”, „Умрежавање – Перспективе за каријеру”, Како написати добар CV и мотивационо писмо, Писање каријерног плана, „Писање биографије и мотивационог писма – Перспективе за каријеру”, Савети и идеје за развој каријере. Од 25. марта до 16. априла 2014. године Центар је спровео манифестацију „Каријера и ја” коју је посетило преко 800 студената, а учествовало више од 40 гостујућих предавача. Забележено је повећање интересовања за услугу каријерно информисање путем е-поште, тако да је само у периоду од фебруара до децембра 2014. године регистровано укупно 1.335 нових корисника, студената и дипломаца Универзитета у Београду.

Центар за развој каријере и саветовање студената Универзитета у Крагујевцу организовао је током летњег семестра (фебруар – јун) 2014. године бесплатне курсеве страног језика и то: Енглески језик Б2 ниво, похађао је 21 полазник, а Немачки језик А1 ниво, похађало је 18 полазника.

У оквиру Недеље каријерних радионица која је од 19. до 23. маја 2014. године одржана у Централној згради Ректората Универзитета у организацији Центра за развој каријере и саветовање студената Универзитета у Новом Саду, одржано је 8 радионица на тему каријерних вештина. У периоду од 26. до 30. маја 2014. године у Централној згради Ректората Универзитета организовано је 5 предавања послодаваца на теме каријерних вештина. Теме предавања су биле: Liderство и учење кроз читав живот; Технике сакупљања података у маркетиншким истраживањима; Штедња и како да заштите своја права; Доношење одлука и Преузми иницијативу. У склопу догађаја Центрирај каријеру, од 4. до 21. новембра 2014. године организовано је 11 каријерних радионица које су водили практиканти Центра и 11 предавања послодаваца.

Током 2014. године Привредна комора Србије у сарадњи са Министарством просвете, науке и технолошког развоја и Немачке организације за међународну сарадњу ГИЗ, наставила је реализацију пројекта „Реформа средњег стручног образовања у Србији, V фаза (TVET)” чији је циљ стварање предуслова у Србији за трогодишње занатско-техничко образовање (у области машинства и електротехнике) усмерено ка потребама тржишта, увођењем кооперативног образовања које користи елементе такозваног „Дуалног система обуке”. Пројекат би

требало да допринесе стварању услова за атрактивно трогодишње стручно образовање од кога би, када развијени кооперативни модел заживи, користи имали и привреда, и млади и држава у целини.

У оквиру пројекта „Занимају ме занимања – унапређење запошљивости младих кроз каријерно информисање средњошколаца о занимањима” организована је обука наставника и стручних сарадника према програму Београдске отворене школе, акредитованом од стране Завода за унапређивање образовања и васпитања. Обучено је 20 наставника из 10 средњих школа, 1 представник Школске управе Нови Сад и 1 представник Министарства просвете, науке и технолошког развоја. Обучени наставници су били у обавези да научено на тренингу примене у раду са ученицима кроз радионице каријерног информисања на којима је било речи о појму каријере, традиционалном и модерном схватању појма, планирању каријере, каријерном информисању, каријерном саветовању, писању CV-ја и пропратних писама. Организоване су 23 радионице на којима су учествовала 433 ученика средњих школа и 84 наставника и стручних сарадника. Наставници су такође током септембра и октобра 2013. године организовали 17 програма сенка на послу (job shadowing), како би се помогло младима да се боље упознају са природом одређеног занимања. У циљу олакшавања средњим школама да припреме програме каријерног вођења и саветовања, тим Београдске отворене школе је у сарадњи са наставницима и стручним сарадницима, учесницима пројекта креирао сет Препорука за развој програма каријерног вођења и саветовања у средњим школама. Све активности на пројекту су организоване уз подршку Solidar Suisse/Swiss Labour Assistance (SLA) – Канцеларије у Србији.

Београдска отворена школа је наставила да спроводи активности повезивања средњих школа и послодаваца ради унапређења каријерног информисања младих, кроз организовање током маја и јуна 2014. године консултативних састанака у Суботици, Врању и Пријепољу на којима је учествовало преко 80 представника средњих школа, јавног сектора, послодаваца, представника Националне службе за запошљавање, канцеларија за младе, канцеларија за локални економски развој и осталих релевантних актера. Циљ састанака био је да се кроз активну дискусију, размену искустава и информација, представљања примера усаглашавања привреде и образовања на локалном нивоу, као и указивањем на највеће проблеме и изазове у овој области, дође до закључака и препорука за даље унапређивање дијалога између средњих стручних школа и послодаваца, али и свих осталих актера на локалу. Ова активност која је доприносила каријерном информисању средњошколаца спроведена је у оквиру пројекта „Стручне школе као лидери локалног економског развоја” реализованог уз подршку УСАИД пројекта Одрживог локалног развоја. У оквиру истог пројекта организоване су од јула до октобра 2014. године 3 дводневне обуке за наставнике и стручне сараднике у Врању, Пријепољу и Суботици. Обуке су спроведене по програму који је акредитован од стране Завода за унапређивање образовања и васпитања, а до сада је обучено 65 полазника из 12 средњих стручних школа и гимназија. На обукама се говорило о појму каријере, ОМОТ моделу за планирање каријере, каријерном информисању, каријерном саветовању, писању CV-

ја и пропратних писама, уз посебан осврт на Програм каријерног вођења и саветовања у средњим школама. Такође, у периоду од јула до октобра 2014. године, Београдска отворена школа је организовала 3 радионице у 3 града за наставнике и стручне сараднике који су заинтересовани за унапређивање знања о каријерном вођењу и саветовању. Циљ радионица је био упознавање учесника са примерима добре праксе употребе компјутерских игара за учење у Европској унији у раду са младима. Посебан акценат је био стављен на представљање компјутерских игара за учење као инструмената који подстичу развој младих, пре свега са потешкоћама у учењу и младих из других непривилегованих група. Радионици у Врању је присуствовао 21 наставник и стручни сарадник и 1 представник Секретеријата за образовање, културу, спорт, омладину и информисање. Укупно 23 наставника из 5 средњих школа је присуствовало радионици у Суботици, а 20 наставника и сарадника је присуствовало радионици у Пријеполу. Радионице су спроведене у оквиру пројекта „Озбиљне игре за друштвене и креативне компетенције”, који финансира Европска унија кроз програм Целоживотно учење.

Београдска отворена школа је током 2013. године спровела истраживање како би се стекла јаснија и прецизнија слика о степену развијености каријерног вођења и саветовања у средњим школама и дефинисале препоруке за даљи развој на основу података. За потребе истраживања креиран је посебан упитник у сарадњи са Министарством просвете, науке и технолошког развоја и Националном службом за запошљавање и дистрибуиран свим средњим школама. Налази истраживања су објављени у оквиру сажетог предлога практичне политике доступном на веб сајту Центра за вођење каријере и саветовање Београдске отворене школе. Истраживање је спроведено у оквиру пројекта „Каријерно вођење и саветовање у средњим школама – снимак стања и наредни кораци”, уз подршку Solidar Suisse/Swiss Labour Assistance – Канцеларије у Србији.

Центар за каријерно вођење и саветовање младих талената наставио је да стипендистима Фонда за младе таленте пружа услуге каријерног информисања, каријерног саветовања, образовања за каријеру као и да организује програме радних пракси. Радећи са стипендистима, од марта 2013. године до децембра 2014. године, услугама каријерног вођења и саветовања је обухваћен знатно већи број стипендиста који су исказали интересовање за понуђене услуге и користили исте бар једном. Најпре, образовањем за каријеру тј. радионицама за професионални развој којих је било 55 окупљено је 826 учесника. На радионицама су обрађене теме које су корисне за стипендисте и за њихов прелазак из образовања на тржиште рада, а у понуди је преко 16 различитих тема. Услуга каријерног саветовања, иако лимитирана наишла је на знатно већи одзив него раније. Укупно је обављено 59 индивидуалних каријерних сесија са стипендистима у Београду, Новом Саду и Нишу. Са циљем да омогући и стипендистима који нису у могућности да у универзитетским центрима присуствују каријерним саветовањима, у 2014. години је уведена и услуга онлајн каријерног саветовања путем Скајпа. Од октобра до децембра 2014. године реализоване су 24 сесије. Каријерно информисање је модификовано и настављено на Фејсбуку и преко месечног њузлетера који се

показао као боље и прихватљивије решење за стипендисте од претходних двонедељних њузлетера.

Семинар за наставнике/стручне сараднике из средњих школа Еурогајденс центар је организовао 6. децембра 2013. године у Београду и на њему је учествовало 40 наставника из Србије. На семинару су наставници имали прилику да се упознају са данским моделом пружања услуга каријерног вођења и саветовања ученицима (предавач: Пиа Хегнер, Центар за каријерно вођење младих UUV Koge Bugt, Данска), као и да кроз интерактиван рад испробају неке од техника које се користе у Данској за пружање каријерног вођења ученицима. У другом делу семинара су представљени примери добре праксе из Србије, као и ресурси у вези са каријерним вођењем који постоје на европском нивоу.

У склопу промоције приручника за наставнике средњих школа, Еурогајденс центар је током новембра и децембра 2014. године организовао четири семинара „Каријерно вођење у средњој школи“. Први семинар је одржан 25. новембра у Нишу у сарадњи са Регионалним центром за професионални развој запослених у образовању, други 4. децембра у Београду, а потом и 9. децембра у Новом Саду, у Гимназији „Јован Јовановић – Змај“. Због великог интересовања наставника и стручних сарадника организован је и додатни семинар у Београду 15. децембра. Семинаре су водили аутори приручника, који су и сами наставници у средњим школама, а поред представљања активности из приручника семинари су укључивали радионичарски део и симулације и практичне вежбе осмишљавања активности каријерног вођења и саветовања за ученике средњих школа. Учесници су такође имали прилику да се упознају са ресурсима за каријерно вођење и саветовање који постоје на европском нивоу, као и да размене своја искуства са колегама из других школа.

У оквиру састанка Радне групе за мобилност Еурогајденс мреже организован је 14. октобра 2014. године у Београду семинар “Вођење и саветовање о мобилности: развој вештина практичара”. Семинару је присуствовало око 40 представника универзитета, факултета и високих школа, пре свега из одсека за међународну сарадњу, каријерних центара и осталих јединица укључених у процес организације програма мобилности студената и наставника.

3.3. РАЗВОЈ СИСТЕМА КАРИЈЕРНОГ ВОЂЕЊА И САВЕТОВАЊА У ЗАПОШЉАВАЊУ

Према анализама на тржишту рада послодавци желе запослене који ће континуирано осавременјавати и даље усавршавати своје вештине и који ће ефективно комуницирати и радити самостално. Односно, привреди су потребни појединци који поседују широки ранг вештина високог нивоа и способности, као што су критичко мишљење, решавање проблема, тимски рад и вештине доношења

одлука. Проблем запошљавања, запослености и незапослености је један од кључних питања развоја сваког друштва и државе.

Подаци о стању незапослености младих у Републици Србији на основу Анкете о радној снази спроведене квартално током 2014. године показују да је на почетку 2014. године проценат младих узраста 15-24 године износио 52, да би у последњем кварталу тај проценат био смањен за 10%.

Као један од најчешћих разлога овако високе стопе незапослености младих наводи се то да млади немају знања и вештине које послодавци и данашње тржиште рада од њих захтева. Зато и не чуди да је на европском нивоу каријерно вођење и саветовање препознато као један од основних механизма активне политике запошљавања. У Републици Србији главни носилац активности у овој области јесте Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања посредством Националне службе за запошљавање.

Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања је у протеклом периоду радило на реализацији Националног акционог плана запошљавања за 2013. и 2014. годину, са посебним фокусом на спровођење програма и мера активне политике запошљавања и других активности у циљу подстицања запошљавања младих. У складу са тим, имплементиран је Пакет услуга за младе ради подстицања њиховог запошљавања. Према подацима Националне службе за запошљавање у периоду од априла 2013. до јануара 2014. године скоро 11 хиљада младих користило је услуге професионалне оријентације. На сајмовима запошљавања у истом периоду, учествовало је преко 17 хиљада младих, а исто толико је било укључено у мере активног тражења посла. Преко 3 хиљаде младих било је укључено у програме додатног образовања и обуке, а преко 4 хиљаде у развој предузетништва и програме запошљавања. Скоро 165 хиљада младих прошло је кроз активности посредовања у запошљавању. У све мере активне политике запошљавања било је укључено скоро 220 хиљада младих. Такође, у наведеном периоду радило се на унапређењу методологије рада центара за информисање и професионално саветовање, ширењу њихове мреже и успостављању сарадње ових центара са инфо пултовима при канцеларијама за младе ради размене информација значајних за развој каријере. У периоду од фебруара до децембра 2014. године учешће младих у мерама активне политике запошљавања је значајно повећано што се може видети у видети из табеле у наставку текста. Посебно је повећан број младих корисника у професионалној оријентацији, мерама активног тражења посла и развоју предузетништва.

Мере АПЗ	Незапослена лица			Млади (15-30)		
	Укупно	Жене	Мушкарци	Укупно	Жене	Мушкарци
ПОСРЕДОВАЊЕ У ЗАПОШЉАВАЊУ Саветовање за запошљавање (Процена запошљивости и израда индивидуалног плана запошљавања- ИПЗ)	705.612	360.796	344.816	236.620	120.990	115.630
ПРОФЕСИОНАЛНА ОРИЈЕНТАЦИЈА						
Информисање о могућностима за развој каријере	4.228	2.348	1.880	2784	1.511	1.273
Саветовање	9.842	5.769	4.073	6604	3.719	2.885
Селекција и класификација	13.460	8.188	5.272	6340	3.206	3.134
УКУПНО	27.530	16.305	11.225	15.728	8.436	7.292
МЕРЕ АКТИВНОГ ТРАЖЕЊА ПОСЛА						
Клуб за тражење посла	3.225	2.091	1.134	2.240	1.452	788
Обука за активно тражење посла - АТП1	36.964	20.505	16.459	18.336	10.164	8.172
<i>Обука за активно тражење посла за квалификована лица</i>	<i>23.162</i>	<i>12.826</i>	<i>10.336</i>	<i>14.123</i>	<i>7.820</i>	<i>6.303</i>
<i>Мотивационо активациона обука за лица без квалификација и нискоквалификована лица</i>	<i>13.802</i>	<i>7.679</i>	<i>6.123</i>	<i>4.213</i>	<i>2.344</i>	<i>1.869</i>
Тренинг самоефикасности - ТС	2.958	2.325	633	567	409	158
Радионица за превладавање стреса услед губитка посла	523	385	138	50	36	14
УКУПНО	43.670	25.306	18.364	21.193	12.061	9.132
САЈАМ ЗАПОШЉАВАЊА						
Сајам запошљавања	46.406	24.428	21.978	17.849	9.396	8.453
ПРОГРАМИ ДОДАТНОГ ОБРАЗОВАЊА И ОБУКЕ						
УКУПНО	2.723	1.460	1.263	1.027	451	576
РАЗВОЈ ПРЕДУЗЕТНИШТВА И ПРОГРАМИ ЗАПОШЉАВАЊА	27.806	12.560	15.246	7.775	3.489	4.286
Едукативни програми Обука „Пут до успешног предузетника“	10.588	4.794	5.794	2.876	1.292	1.584
Информативно-саветодавне услуге у пословним центрима	16.482	7.438	9.044	4.747	2.124	2623
Субвенције за самозапошљавање	736	328	408	152	73	79
СУБВЕНЦИЈЕ ОСИ	20.780	6.981	13.799	648	260	388
ЛАПЗ Програми АПЗ на територији ЛС/ТА	2.221	1.139	1.082	1.051	553	498
УКУПНО	876.748	448.975	427.773	301.891	155.636	146.255

Табела: Број укључених лица у мере активне политике запошљавања у периоду од 01. фебруара до 31. децембра 2014. године, извор: Национална служба за запошљавање

Национална служба за запошљавање је у датом периоду потписала двогодишње меморандуме о сарадњи са Фондацијом Темпус – Еурогајденс центром и ГИЗ пројектом Професионална оријентација ради заједничког рада на остваривању одређених активности из Стратегије. Потписан је и Споразум о сарадњи са удружењем „ЕНЕСА“ из Ниша, чиме се наставља сарадња у пружању подршке реализацији пројекта „Покрени се за посао“. На иницијативу Филијале Националне

службе за запошавање у Крушевцу у јануару 2014. године обновљен је Савет партнера за каријерно вођење и саветовање на нивоу града Крушевца. Поред постојећих 18 партнера у наредном периоду прикључиће се још 3 партнера. У току је иницијатива за проширење Савета на цео Расински округ.

Такође, треба имати у виду и да су представници НСЗ активно учествовали у већини активности које су наведене у овом сажетом извештају. Као кључни актери препознати су у области образовања, а такође учествовали су у реализацији активности које су имале за циљ подршку младима да стекну радно искуство као и компетенције за лакше укључивљење у свет рада.

У 2013. години започета је реализација FRAME пројекта – „Предвиђање и регионалне методе оцењивања у области запошљавања“. Основни циљ пројекта је подстицање одрживог економског развоја и друштвене кохезије на средњорочном и дугорочном плану са посебним освртом на документ Европа 2020 и Стратегија развоја Југоисточне Европе 2020. У протеклом периоду одржано је неколико састанака и радионица и припремљен је документ под називом Визија развоја вештина до 2020. године у Србији до ког се дошло заједничким активностима на пројекту. У самом документу, један од четири кључна приоритета односи се на омогућавање лакшег преласка на тржиште рада са посебном акцијом „Боље каријерно вођење у школама и Националној служби за запошљавање и друге услуге у области запошљавања намењене како младима, тако и њиховим родитељима“.

Привредна комора Србије је током 2014. године у сарадњи са Министарством просвете, науке и технолошког развоја и Култур контакт Аустрија, у оквиру регионалног пројекта КултурКонтакт Аустрија „Побољшање сарадње између школа и привреде у туризму и угоститељству“ учествовала на две регионалне радионице на тему креирања портала ради сагледавања расположивих места у привреди за праксу ученика из области туризма и угоститељства, улоге координатора практичне наставе и одрживости система квалитета у односу на сарадњу школе и привреде и на допуни профила и компетенција координатора/ица практичне наставе. У периоду од октобра 2013. до априла 2014. године реализован је пројекат „Развој ученичког предузетништва у средњим школама у Србији“ од стране Business Innovation Program Србија, а финансијску подршку Амбасаде Краљевине Норвешке у Београду. Пројекат у којем су учествовали Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Министарство привреде, Министарство финансија, Национална агенција за регионални развој, Достигнућа младих Србије и Business Innovation Program Србија имао је за циљ пружање подршке развоју средњих школа у Србији наклоњених предузетништву, како би се дугорочно допринело повећању samozapošljavanja и запошљавања младих. Специфични циљ пројекта представљало је даље развијање система предузетничког образовања у Србији кроз јачање људских капацитета, унапређење правног оквира и међусекторске сарадње. Израђен је документ „Анализе и препоруке за развој ученичког предузетништва“ са идејом да се направи детаљан осврт на стање програма ученичког предузетништва у Србији, са циљем идентификовања препорука за његово унапређење. Удружење младих привредника Србије у сарадњи са Erasmus Центром за предузетништво и подршку

Привредне коморе Србије и Града Београда, октобра 2014. године је по први пут у Србији организовало такмичење Ринг Србија у склопу глобалног пројекта „Get in the Ring”. Након интернационалног такмичења „Ринг Србија”, најбољи start-up добија простор, књиговодствене и правне услуге као и могућност да развија своје идеје под менторством Erasmusovog центра за предузетништво из Холандије.

Национална служба за запошљавање је на основу уговора о сарадњи са 7 факултета и 5 средњих стручних школа, омогућила да у њеним просторијама током 2014. године стручну праксу обаве 52 студента и 18 ученика.

Такође, треба имати у виду и да су актери који су као кључни препознати у области образовања, спроводили активности које су имале за циљ подршку младима да стекну радно искуство.

ГИЗ пројекат „Професионална оријентација у Србији” је између осталог вршио и промоцију омладинског предузетништва и реалних сусрета младих са светом рада у оквиру ученичких компанија као што је: обука младих за предузетништво, повезивање компанија са ученичким компанијама, промоција реалних сусрета са светом рада путем услуге Пратим те на пракси.

Фонд за младе таленте је наставио остваривање сарадње са компанијама потписивањем протокола о сарадњи или посредовањем између стипендиста и компанија, институција и организација које су заинтересоване за ангажовање стипендиста Фонда за младе таленте.

стипендисти Фонда за младе таленте

Сарадња подразумева да компаније, институције или организације организују стручне радионице за стипендисте Фонда за младе таленте, да обезбеде обављање стручне праксе или запослења у складу са могућностима или да укључе стипендисте у програме које организују. У Телекому Србија четворо стипендиста добило је прилику за тромесечну праксу, а једна стипендисткиња је запослена. Компанија Asseco SEE је организовала летњу праксу за најбоље студенте из области информационих технологија у Београду и Крагујевцу. Троје стипендиста Фонда за младе таленте је добило прилику да обавља праксу и стекне искуство у познатој компанији. У јулу месецу 2014. године десеторо стипендиста добило је могућност да обавља стручну праксу у компанији Huawei, у Кини. Програм Telecom Seeds for the Future је спроведен у више од 20 земаља, а учествовало је више од 100 студената којима се прикључило и десеторо стипендиста Фонда за младе таленте. У периоду од 16. августа до 3. септембра стипендисти су имали могућност да обављају стручно усавршавање у централни компаније Huawei, у граду Шенжен. У оквиру програма Нис шанса у 2014. години је запослен 21 стипендиста Фонда за младе таленте.

Центар за развој каријере и саветовање студената Универзитета у Београду је током 2013. и 2014. године реализовао програм БГПРАКСЕ – Програм Универзитетска радна пракса у јавним и комуналним предузећима, општинама, секретеријатима и установама културе града Београда. Програм се реализује на основу Протокола о сарадњи у области организовања и реализовања праксе који су потписали Ректор Универзитета у Београду и Градоначелник града Београда. Сврха програма је омогућавање студентима и младим дипломцима да стекну практична знања, вештине и релевантно радно искуство током студија и на тај начин унапреде своје академско образовање. У програму је 2014. године учествовало 17 градских предузећа, 18 организационих јединица Управе града Београда, 14 установа културе, 11 градских општина, 5 спортских центара и Градско веће града Београда. Од априла до септембра 2014. године реализован је програм праксе у јавним предузећима, агенцијама и стручним установама у области енергетике и заштите животне средине који се спроводи на основу потписаног уговора пет државних универзитета и Министарства енергетике, развоја и заштите животне средине, а учествовало је више од 200 студената.

Како би се студенти Универзитета у Крагујевцу упознали са различитим занимањима и са могућностима усмеравања каријере, Центар за развој каријере и саветовање студената Универзитета у Крагујевцу је развио нови вид сарадње са послодавцима под називом – Занимање месеца. Идеја је да се у сарадњи са послодавцима сваког или сваког другог месеца, студентима представи по једно занимање, у форми предавања и дискусије са послодавцем. Како је евалуација показала, овај вид предавања и дискусије о занимањима, поготово о новонасталим занимањима и занимањима која су се знатно изменила у претходних неколико година је студентима веома интересантан и користан. На основу споразума о сарадњи између Универзитета у Крагујевцу и Града Крагујевца покренут је програм праксе који се реализује током лета, у јулу и августу у јавним и комуналним предузећима, установама и институцијама чији је оснивач Град, као и у градским

управама. У програм праксе се 2014. године укључило укупно 25 институција, а праксу је обавило 80 студената. Универзитет у Крагујевцу потписао је током 2014. године два нова споразума о сарадњи са Институтом за јавно здравље Крагујевац и Клиничким центром Крагујевац, у циљу унапређења и даљег развијања програма „Студентска летња стручна пракса”.

Центар за развој каријере и саветовање студената Универзитета у Новом Саду је у 2013/14. години реализовао Универзитетски програм радне праксе у Скупштини, Покрајинској влади, покрајинским органима управе и фондовима, дирекцијама и заводима чији је оснивач Аутономна Покрајина Војводина, који је у периоду од фебруара до јула 2014. године завршило 47 практиканата. Универзитетски програм радне праксе у градским органима управе и службама, јавним и јавно комуналним предузећима и установама и организацијама чији је оснивач Град Нови Сад је у 2014. години похађало 39 практиканата у 29 градских органа управе, службама, јавним и јавно комуналним предузећима и установама или организацијама чији је оснивач Град Нови Сад. Пракса је трајала 6 месеци почевши од 1. јула 2014. године, а практиканти су имали обавезу да 18 часова недељно обаљају праксе. Програм радне праксе студената Универзитета у Новом Саду у Фонду „Европски послови” Аутономне Покрајине Војводине у школској 2014/15. години похађа 5 практиканата. Програм праксе у Универзитетском Центру за развој каријере и саветовање студената похађале су три генерације студената током 2014. године. Прва генерација је била у периоду од септембра 2013. године до марта 2014. године а ову генерацију је чинило 6 практиканата. Друга група практиканата, којих је укупно 12, је обављало праксу у периоду април – децембар 2014. године. Трећу генерацију која обавља праксу од септембра 2014. године до априла 2015. године чини укупно 9 студената. Током новембра 2014. године потписани су споразуми ради реализације Универзитетског програма професионалне праксе студената Универзитета у Новом Саду у 2014./15. години у службама Нинамедиа клипинг доо и у предузећу за професионалну рехабилитацију, рад и запошљавање особа са инвалидитетом ДЕС, доо, НОВИ САД. У ове две организације биће ангажовано укупно 30 студената.

Центар за каријерно вођење и саветовање младих талената је као једну од новина у свом раду спровео пилот истраживање о ефектима каријерног вођења и саветовања на запошљивост младих талента. Ово истраживање је спроведено у сарадњи са Центром за вођење каријере и саветовање Београдске отворене школе. За ове потребе је у периоду од 23. септембра до 2. октобра 2013. године, организован програм „Покрени каријеру” за стипендисте Фонда и студенте Београдског универзитета који се састојао од петодневног сета радионица за професионални развој и каријерних саветовања (индивидуалних и групних).

програм Покрени каријеру, Београд, 2014. година

Учесници овог програма су били део „експерименталне групе” којој су биле пружене услуге каријерног вођења и саветовања и два пута испитани путем упитника, пре пружања услуга каријерног вођења и саветовања и након пружања услуга, како би Центар био у могућности да мери степен запошљивости без услуга и са пруженим услугама. У истраживању су учествовали и стипендисти који никада нису користили услуге Центра и били су део „контролне групе” која је служила као основ за упоређивање и боље мерење стварних ефеката каријерног вођења и саветовања на запошљивост. Почетна претпоставка овог истраживања била је та да се експериментална и контролна група разликују по нивоу запошљивости, односно да су млади који користе услуге каријерног вођења и саветовања запошљивији од оних који услуге нису користили. Резултати истраживања представљени кроз извештај јасно говоре о постојању ефеката каријерног вођења и саветовања по запошљивост стипендиста Фонда за младе таленте.

Након искустава са организовањем радних пракси у успешним компанијама и неким институцијама Републике Србије, Центар је током 2014. године у сарадњи са УСАИД Пројектом за боље услове пословања (БЕП) реализовао и програм радних пракси за стипендисте Фонда за младе таленте у органима јавне управе. Четворо стипендиста је добило могућност да петомесечну праксу обави у Министарству финансија, Сектору за буџет, док је једна стипендисткиња двомесечну праксу обавила у Заводу за унапређивање образовања и васпитања. Програм „Реалан сусрет – један радни дан у жељеној професији” (Job shadowing) је активност која је замишљена да стипендистима пружи прилику да проведу један радни дан са представником конкретне занимања које је у складу са њиховим образовним профилем. У оквиру ове услуге, стипендисти су добили могућност да се сусретну са запосленима у МК Групи, Београдској отвореној школи, Министарству омладине и спорта и Агенцији за безбедност саобраћаја Републике Србије.

Програм радних пракси у државним институцијама Републике Србије за незапослене младе професионалце, дипломце и студенте мастер студија Београдска отворена школа започела је маја 2013. године. Кроз сарадњу са одабраним државним институцијама формулисане су позиције за праксу и креирани профили пожељних практиканата. Током периода спровођења програма радних пракси регрутовано је и одабрано 25 младих професионалаца од преко 1700 пријављених, који могу да унапреде рад појединих сектора унутар државне управе. Плаћене праксе су организоване у оквиру пројеката „Боља јавна управа кроз програм радних пракси” који је подржавао УСАИД Пројекат за боље услове пословања.

Током 2013. године Београдска отворена школа је за потребе истраживања о ефектима каријерног вођења и саветовања по запошљивост младих развила индикаторе и методологију за мерење ефеката каријерног вођења и саветовања по запошљивост младих. Резултати истраживања које је презентовано јавности марта 2014. године су показали да су корисници услуга каријерног вођења и саветовања запошљивији од оних који услуге нису користили. Током 2014. године истраживање је настављено у виду лонгитудиналне студије. За потребе наставка истраживања, методологија је унапређења путем модерне онлајн базе за праћење ефеката.

Активности су реализоване у оквиру пројеката „Каријера по мери младих – подизање капацитета канцеларија за младе за пружање услуга и мерење ефеката каријерног вођења и саветовања по запошљивост” и „Каријера по мери младих – унапређење методологије за мерење ефеката каријерног вођења и саветовања”, уз финансијску подршку Министарства омладине и спорта. Имајући у виду чињеницу да је прво истраживање дало резултате по којима су млади корисници услуга каријерног вођења и саветовања у већој мери запошљиви, али и радно ангажовани у односу на младе који те услуге нису добијали, након годину дана смањена је незапосленост младих за 50%, број младих који се запослио је повећан за 22,1%, док је број младих који су хонорарно ангажовани повећан за 14,7%.

У извештајном периоду спроведена су два истраживања у вези са вештинама које послодавци очекују да млади поседују како би се лакше запослили. Истраживање „Шта послодавци данас очекују од младих стручњака и од Универзитета у Србији”

спроведено је у периоду од јануара до маја 2013. године, а резултати истраживања су презентовани на округлим столовима током децембра 2013. године који су одржани у Нишу, Новом Саду, Крагујевцу и Београду. У истраживању је учествовало 249 компанија, а резултати су показали да су компаније у 2012. години запошљавале младе са високошколским образовањем, као и да већина послодаваца из анкете планира да запошљава нове раднике, младе стручњаке у наредне две године, што је од значаја имајући у виду високу стопу незапослености младих особа у земљи.

Друго истраживање о дипломираним студентима спроведено је у оквиру CONGRAD пројекта финансираног кроз Темпус пројекат Европске уније. У питању је прво регионално истраживање о дипломираним студентима институција и организација из 7 земаља и то: 14 високообразовних институција и 1 независна истраживачка организација. Циљ истраживања које је окупило 14.000 дипломираних студената из Србије, Црне Горе, Босне и Херцеговине, при чему су циљна група били студенти који су дипломирали школске 2006/2007 и 2011/2012. године био је стицање увида у у специфичне услове у којима се одвија транзиција од високог образовања ка тржишту рада у свакој од партнерских земаља у региону и да се на тај начин омогући партнерским високообразовним институцијама да доносе стратешке одлуке засноване на подацима⁸.

3.4. КОНТИНУИРАНО ПРОМОВИСАЊЕ КАРИЈЕРНОГ ВОЂЕЊА И САВЕТОВАЊА

У складу са Стратегијом, континурано промовисање каријерног вођења и саветовања подразумева осавремењивање интернет страница актера и пружалаца услуга у овој области и њихово умрежавање, медијско промовисање значаја каријерног вођења и саветовања, као и креирање брошура, приручника и других информативних материјала о доступним услугама каријерног вођења и саветовања.

У периоду од марта 2013. до децембра 2014. године, Национална служба за запошљавање је наставила са дистрибуцијом штампане верзије „Водича за избор занимања и планирање каријере после основне школе”, издатог 2011. године. Евидентан је пораст броја посета сајту www.nsz.gov.rs. Преко електронске интерактивне верзије овог Водича (www.vodiczaosnovce.nsz.gov.rs), у наведеном периоду евидентирано је 186.808 посета, од којих су 40.736 (21,8%) поновљене посете, док је 146.072 (78,20%) нових посета. Највећи број посета је регистрован из Србије (157.099 или 84,10% посета) из већих градова: Београда, Краљева, Новог Сада и Ниша и земаља из региона (20.481 или 10,96% посета), док је из осталих земаља света регистровано 9.228 или 4,90% посета. Сајт посећују корисници са свих континената из 96 држава, односно 829 градова. Више од 91% регистрованих посетилаца у анкети се изјаснило да им је сајт био користан.

---

⁸ Више информација о самом пројекту и резултатима истраживања могу се пронаћи преко линка <http://www.congrad.org/sr/>.

У циљу унапређивања информисања израђен је Информатор „Шта да учим, шта да радим” у електронском облику, који нуди информације о образовним профилима, средњим школама, наставним плановима и описима занимања. Информатор је намењен особама које у процесу планирања каријере праве избор у вези средњег стручног и општег образовања, као и стручњацима, родитељима и другим заинтересованим особама који пружају подршку у процесу целоживотног каријерног развоја. Информатор је настао на иницијативу Националне службе за запошљавање, у сарадњи са Министарством просвете науке и технолошког развоја, Завода за унапређивање образовања и васпитања и техничку подршку Немачке организације за међународну сарадњу ГИЗ.

Поред тога, у оквиру пројекта ПБИЛД УН, тим Националне службе за запошљавање је израдио игрицу „Каријерно путовање” у електронском облику, која је намењена ученицима нижих разреда основних школа која има за циљ да подстакне ученике да активно и на време размишљају о избору занимања. У периоду од марта 2013. до децембра 2014. године Национална служба за запошљавање је учествовала на 46 сајмова професионалне оријентације и планирања каријере и другим манифестацијама које су намењене ученицима завршних разреда основних и средњих школа као и младима који су изашли из редовног система образовања. Сајмови су организовани у сарадњи са школама и другим актерима у области запошљавања и организовања. У циљу промоције каријерног вођења и саветовања у Националној служби запошљавања су штампани у великим тиражима и дистрибуирани следећи летци: Центар за информисање и професионално саветовање – ЦИПС, Професионална оријентација и планирање каријере, Куда даље?. Осим тога, представници Националне службе за запошљавање су остварили преко 100 гостовања у електронским и штампаним медијима са циљем промовисања каријерног виђења и саветовања и целоживотног образовања.

Кроз ГИЗ пројекат „Професионална оријентација у Србији” промовише се Клуб 500+⁹ и информације о могућим реалним сусретима младих су доступне свим актерима. Канцеларије за младе су направиле своје профиле на ПОИС-у¹⁰ и регистровале услуге које нуде и прате свој рад, а на месечном нивоу издаје се билтен за канцеларије за младе са најновијим вестима, примерима добре праксе и препорукама за примену програма и услуга каријерног инфо кутка. Канцеларијама је током децембра 2014. године прослеђен Приручник за успостављање и функционисање каријерних инфо кутака, при чему су брошуре за каријерне инфо

---

⁹ Клуб 500+ је скуп друштвено одговорних предузећа, која младима пружају услугу реалних сусрета. Више информација је доступно преко линка <http://profesionalnaorijentacija.org/o-projekt/klub-500-plus/>.

¹⁰ ПОИС представља јавну базу свих услуга професионалне оријентације, каријерног информисања и саветовања и актера који их пружају или учествују у њиховој реализацији. ПОИС могу користити млади, основне и средње школе, канцеларије за младе, предузећа и други актери и појединци, како би се информисали о доступним услугама или пратили резултате спровођења професионалне оријентације у локалним заједницама, <http://profesionalnaorijentacija.org/pois-informacioni-sistem-profesionalne-orijentacije/>.

табле доступне на српском и мађарском језику. Такође, школе успостављају каталогe и календар услуга, организују студијске посете с циљем размене, учења једних од других и приказивања примера добре праксе.

Конференција „Мој пут до жељеног занимања”, одржана је од 6. до 8. октобра 2014. године у Сава центру у оквиру пројекта „Професионална оријентација у Србији – GIZ у сарадњи са Министарством просвете, науке и технолошког развоја и Министарством омладине и спорта. Колеге из Србије су имале прилику да размене искуства са међународним стручњацима који су се у својим излагањима посебно осврнули на ресурсе и механизме који обезбеђују даљи развој каријерног вођења и саветовања у Србији.

Систем каријерног вођења и саветовања у Србији који је успостављен током протекле три године је један од најбољих пројеката у Европи, јединствени су у својим оценама међународни стручњаци за управљање каријером, који су учествовали на конференцији.

„Радио сам у многим земљама, али ово је један од најбољих пројеката професионалне оријентације. Разлози због којих деца толико воле овај програм су добар путоказ за све креаторе образовне политике”, истакао је Хелмут Целот, специјални саветник за средње стручно образовање Европске тренинг фондације поводом досадашњих резултата пројекта „Професионална оријентација у Србији”.

(ГИЗ конференција „Мој пут до жељеног занимања”, октобар 2014. године)

У 2014. години припремљен је приручник Каријерно вођење и саветовање – приручник за наставнике средњих школа који је настао као резултат сарадње националног Еурогајденс центра и Београдске отворене школе, а на иницијативу Министарства просвете, науке и технолошког развоја. Приручник је публикован у децембру, док је електронска верзија објављена на сајту Еурогајденс центра (<http://www.euroguidance.rs>). Као својеврсна база примера добре праксе у наредном периоду ће бити обогаћивана новим примерима активности које се успешно реализују у средњим школама широм Србије.

Универзитетски каријерни центри су у протеклом периоду иновирали и осавременили своје интернет странице. Током октобра, новембра и децембра 2014. године Центар за развој каријере и саветовање студената Универзитета у Београду је на свим факултетима постављао инфо пунктове и студентима десиминирао материјале промотивног, информативног и едукативног карактера. Почетком новембра 2014. године у згради Техничких факултета Центар је на штанду представљао студентима и послодавцима своје програме и актуелне прилике за запошљавање, праксу, обуку, наставак студија. Представницима Центра је на свечаности поводом десет година организације уручена посебна захвалница на дугогодишњој подршци у сарадњи на сајму „Џобфер”. Током 2014. године Центар је на својој интернет страници огласио преко 270 појединачних конкурса за посао и праксу за најмање 1.506 места за стицање радног искуства или прво запослење.

Центар за развој каријере и саветовање студената Универзитета у Крагујевцу је у фебруару и марту 2014. године спровео акцију промовисања Центра по средњим школама како би се средњошколци и матуранти као будући студенти, упознали са Универзитетом у Крагујевцу и могућностима за студирање, као и да се информишу детаљније о одређеним студијским програмима, могућностима за развој каријере и професијама којима би могли да се баве. У оквиру ове акције посећено је преко 30 средњих школа (гимназије и средње стручне школе) у више од 25 градова у региону (Крагујевац, Чачак, Јагодина, Ужице, Краљево, Врњачка Бања, Крушевац, Горњи Милановац, Смедерево, Аранђеловац, Топола, и други). Поред посета школа, организовано је и учешће на сајмовима образовања и запошљавања у Крагујевцу, Чачку, Лазаревцу, Ћуприји и другим градовима. Током октобра 2014. године организован је традиционални сајам стипендија на Правном факултету. На сајму се представило 15 излагача који додељују или администрирају различите програме стипендирања и усавршавања студената, као и програме студентских пракси.

Универзитет у Новом Саду Центар за развој каријере и саветовање студената, уз помоћ донације Америчке амбасаде, је омогућио својим студентима и дипломцима да 24 часа дневно имају на услузи софтвер за вежбање интервјуа за посао. У питању је први интерактивни софтвер у Србији за симулацију интервјуа за посао, са преко 150 најчешћих питања послодаваца. Софтвер омогућава симулацију и вежбање разговора за посао, и на тај начин бољу припрему младих за активно тражење посла. Савети су доступни као видео и као текстуални материјал те је на тај начин омогућено особама са оштећењем слуха и вида да га користе. Програм садржи 8 група питања: упознавање; едукација и тренинзи; радно искуство; вештине и способност; личност, вредности, циљеви; понашање и ситуације; домаћи задатак и подесан посао. У оквиру тих група налази се по неколико питања која кориснику саопштава интервјуер, савет како да корисник формулише свој одговор и примери добрих одговора који могу да помогну у осмишљавању личног одговора корисника. Софтвер има и опцију да корисник сними свој одговор и тражи захтев да га прегледа каријерни саветник. Током 2014. године Центар је израдио три приручника за развој каријере: Активно тражење посла, Истраживање и планирање каријере и Каријерне вештине. На мејлинг листи Центра тренутно има преко 2.000 регистрованих корисника, студената како основних тако и последипломских студија и младих дипломаца Универзитета у Новом Саду. Центар редовно обавештава студенте о слободним радним местима, стручним праксама, стипендијама, конкурсима, семинарима и курсевима преко мејлинг листе, друштвених мрежа: Фејсбука - преко 3500 корисника; Твитера – преко 250 корисника; сајта Центра, огласних табли на факултетима и путем медија.

У протеклом периоду као важан резултат промовисања каријерног вођења и саветовања од стране Центра за каријерно вођење и саветовање младих талената издваја се подизање веб платформе за стипендисте Фонда за младе таленте. Веб платформа је повезана са веб сајтом Фонда за младе таленте и налази се на линку: www.platforma.dositeja.fondmt.rs. Платформа је успостављена за међусобно

повезивање и сарадњу стипендиста, повезивање са тренерима Центра и компанијама које траже одређене профиле/кандидате за праксе или посао. Паралелно са редовним активностима, Центар је припремао и промотивне материјале који ће унапредити видљивост Центра и наравно користити младима надаље. У складу са тим, израђена је инфографика на тему: Дипломирали сте, шта сад? која садржи најважније информације, како о наставку студија, тако и о запослењу. Лифлети као најбољи начин преноса већег броја информација на малом формату су додатно модификовани и прилагођени џепу једног младог човека. Џепни лифлети информишу о јавном наступу и пословној комуникацији јер међу младима постоји недовољна припремљеност и знање за обе ове теме, које су веома важне како у процесу образовања, тако и у пословном окружењу.

У погледу конференција и стручних скупова, 26. фебруара 2014. године Центар за развој каријере и саветовање студената Универзитета у Београду је организовао националну конференцију „Развој каријерног вођења у циљу унапређења високог образовања у Србији” ради дисеминације пројектних резултата истоименог Темпус пројекта. Конференцији су присуствовали представници пројектног конзорцијума из Министарства просвете, науке и технолошког развоја, Министарства омладине и спорта, Универзитета у Новом Саду, Универзитета у Крагујевцу, Универзитета у Нишу, Универзитета Сингидунум и Универзитета Мегатренд. Уз представнике Студентске конференције универзитета Србије и неакадемске партнере из земље: Инфостуд, Београдску отворену школу и Јавно предузеће Електромрежа Србије, конференцији су присуствовале и колеге из Европе са Универзитета у Свонсију, Универзитета у Шлезији и Универзитета у Падови.

Београдска отворена школа је у оквиру истог пројекта у фебруару 2014. године организовала јавну расправу (онлајн консултације) и округли сто поводом израде нацрта два документа: Програма каријерног вођења и саветовања за младе и Методологије каријерног вођења и саветовања за младе, чија је израда предвиђена акционим планом за примену Стратегије каријерног вођења и саветовања у Републици Србији. Стручна и научна јавност дала је корисне коментаре за унапређење нацрта Програма и Методологије, које је експертски тим укључио у израду финалних докумената. Тим експерата из конзорцијума ојачан експертима изван конзорцијума (Национална служба за запошљавање) предвођен Београдском отвореном школом и Универзитетом у Београду израдио је финалну верзију Програма и Методологије каријерног вођења и саветовања за студенте. Финална верзија документа који између осталог разрађује и оквире стандарда за каријерно вођење и саветовање студената, представљена је члановима Радне група за спровођење Стратегије каријерног вођења и саветовања; учесницима конференције „Средње образовање и запошљивост младих: стање и перспективе“ која је одржана 26. новембра у Београду, као и учесницима конференције у организацији Еурогајденс центра која је одржана 17. децембра у Београду. Центар за вођење каријере и саветовање Београдске отворене школе је наставио са пружањем подршке младима кроз бесплатно и анонимно онлајн саветовалиште за каријеру на порталу БОШ Каријера. У извештајном периоду порастао је број регистрованих

корисника који користе интеркативне садржаје БОШ Каријере или прате активности истоимене Фејсбук групе. У сарадњи са Омладинским комуникативним центром из Бања Луке пример добре праксе БОШ Каријере биће пренет и овакав сервис ће бити доступан и младим из Републике Српске.

У склопу Темпус пројекта CareerS на Универзитету у Нишу је 24. октобра 2013. године одржана међународна конференција „Србија у оквиру европске парадигме каријерног вођења – препоруке и перспективе”. На конференцији су учествовали гости из Велике Британије, Италије, Пољске, Немачке, представници Министарства просвете, науке и технолошког развоја, Министарства омладине и спорта, универзитетских каријерних центара, послодаваца и цивилног сектора.

Међународна конференција о каријерном, Ниш, 24. октобар 2013. године

Завршна конференција „Средње образовање и запошљивост младих – стање и перспективе” одржана је 26. новембра 2014. године у Привредној комори Србије. Конференција реализована уз финансијску подршку Solidar Suisse/Swiss Labour Assistance (SLA) – Канцеларије у Србији. Циљ је био да се свим заинтересованим актерима представе налази истраживања и два предлога практичне политике које је Београдска отворена школа израдила по питањима развоја каријерног вођења и саветовања у средњим школама у Србији, као и унапређења сарадње средњег стручног образовања и тржишта рада.

Еурогајденс центар је у извештајном периоду организовао две годишње конференције. Прва Еурогајденс конференција о каријерном вођењу и саветовању одржана је 5. децембра 2013. године у Палати Србија у Београду. Конференцији је

присуствовало преко 150 каријерних практичара, наставника и представника организација и институција које се баве каријерним вођењем и саветовањем. Учесници су имали прилику да се упознају са примерима добре праксе из Савезне Републике Немачке, Републике Бугарске, Краљевине Данске и Републике Хрватске, као и да кроз две панел сесије дискутују о каријерном вођењу и саветовању у средњим школама и сарадњи актера на националном и локалним нивоу.

Прва Еурогајденс конференција, 5. децембар 2013. године

Своју издавачку делатност Еурогајденс центар је започео издавањем билтена „Каријера и мобилност“. Први број билтена објављен је у децембру 2013. године, а други годину дана касније. Билтени су доступни у електронском облику преко линка <http://www.euroguidance.rs/euroguidance/novosti-bilten/item/101-bilten-karijera-i-mobilnost>. На енглеском језику Центар је припремио публикације Преглед система каријерног вођења и саветовања у Србији и Могућности студирања у Србији. У 2014. години објављен је превод Европског пакета ресурса за развој политике целоживотног вођења коју је припремила Европска мрежа политике целоживотног вођења.

У склопу промоције каријерног вођења и саветовања, представник Еурогајденс центра је учествовао на састанку националних центара Euroguidance мреже који је одржан 7. и 8. априла 2014. године у Атини. На састанку је, поред успостављања сарадње са Еурогајденс центрима из других европских земаља, учествовано и у дефинисању даљег развоја Еурогајденс мреже, синергијском деловању са сродним европским мрежама, као и начинима даљег развоја у оквиру европског програма Еразмус+. Еурогајденс мрежа је 9. и 10. јуна организовала Прекогранични семинар окупивши саветнике за вођење каријере, доносиоце политика, експерте и друге практичаре из различитих европских држава у циљу размене знања и примера иновативних пракси у области каријерног вођења и саветовања. Ови семинари се одржавају од 2005. године, а овогодишњи је имао тему „Методe саветовања за борбу

против незапослености младих” и окупио је око 70 учесника из 11 европских држава. Током два дана је одржано око двадесет радионица на којима су представљене иновативне методе рада са младима. Ово је први пут да су представници из Републике Србије из Еурогајденс центра и Министарства омладине и спорта учествовали у раду прекограничних семинара.

Друга Еурогајденс конференција о каријерном вођењу и саветовању одржана је 17. децембра 2014. године у Хотелу Метропол у Београду и окупила је око 150 каријерних практичара, наставника и стручних сарадника из основних и средњих школа из целе Србије, представника универзитетских каријерних центара, саветника Националне службе за запошљавање, као и представника других организација и институција које се баве каријерним вођењем и саветовањем. У складу са пријемом Србије у пуноправно чланство Европске мреже политике целоживотног вођења, најзначајније место на овогодишњој конференцији је заузело обраћање координатора Мреже, г. Раима Вуоринена. На конференцији су представљени резултати из области каријерног вођења који су у претходном периоду остварени у различитим секторима (образовање, запошљавање, млади) са нагласком на развоју система каријерног вођења и саветовања на средњошколском нивоу. Такође, на крају конференције организована је дискусија о даљем развоју система каријерног вођења и саветовања у Републици Србији.

Током 2013. године Еурогајденс центар је прикупио податке о програмима високошколских установа у Србији који су доступни страним студентима на размени (на страном језику или који имају додатне могућности за стране студенте попут консултација на страном језику и сл.). Развијена је електронска база која поред прегледа доступних институција и програма садржи и практичне информације за студенте из иностранства. База је доступна на адреси www.studyinserbia.rs. Еурогајденс центар је активно радио на додавању Републике Србије у базу заједничког европског портала образовних могућности – Плотеус (<http://ploteus.eu>) и у том циљу представник центра је учествовао на састанку Плотеус координатора, који је одржан у Бриселу 16. септембра. Србија је током децембра 2013. године додата на Плотеус портал и у току је повезивање са базом образовних могућности StudyInSerbia, након чега ће информације из ове базе бити доступне и путем заједничког европског портала.

Након припремних активности током 2013. године у вези са оснивањем националног ресурсног центра за каријерно вођење и саветовање у Републици Србији, у 2014. години је реализован пројекат Студија изводљивости у вези са оснивањем националног ресурсног центра за каријерно вођење и саветовање и даљи развој система каријерног вођења и саветовања у Републици Србији, чији су резултати презентовани на националној конференцији одржаној у Београду 5. новембра 2014. године.

Конференција, 5. новембар 2014. године, Палата Србија, Београд

Резултати истраживања спроведеног у оквиру пројекта „Каријера по мери младих – унапређење методологије за мерење ефеката каријерног вођења и саветовања”, спроведеног од септембра 2014. године до јануара 2015. године, представљени су заинтересованој јавности на конференцији која је одржана у Београду 23. јануара 2015. године.

У протеклом периоду партнери у спровођењу Стратегије били су организатори или учесници у бројним манифестацијама, конференцијама, семинарима и панел дискусијама које су биле намењене:

- ученицима завршних разреда основних и средњих школа („Дани отворених врата” у Врању, Сајам пословних могућности и стручних пракси KONTEH у Новом Саду, „TOP JOB” у Београду, Немачко–српски сајам каријере у Београду, Сајам образовања „Звонце”, Сајам JOB FAIR 13, Сајам JOB FAIR 14, Округли сто за повезивање послодаваца и средњошколаца у Врању, „Сазнај више – изабери боље” у Сремским Карловцима, „Каријерни избор 2014”, основна школа „Васа Стајић” Нови Сад, „Планирање каријере у 21.веку”, средња школа „Светозар Милетић”, Медицинска школа „7. април”, „Планирање каријере”, Гимназија „Жарко Зрењанин” Врбас);
- студентима и младима („Сарадња у Југоисточној Европи у области омладинске политике: Симпозијум о улози информисања и саветовања у јачању социјалне инклузије младих и приступа њиховим правима” у Загребу, „Студентски путујући сајам: Студирајте на француски начин” у Београду,

студентска конференција „Јачање капацитета студентских представника”, Отворена врата Универзитета у Крагујевцу, „Каријерно саветовање студената”, Хуманитарна организација Кишобран, Нови Сад);

- пружаоцима услуга („Рад са рањивим групама”, „Одрживи модели сарадње у успостављању сервиса подршке за особе са инвалидитетом”, „Унапређење сервиса подршке за особе са инвалидитетом у области социјалне заштите, образовања и запошљавања”);
- представницима државних органа, универзитета, послодаваца и школа (Конференција посвећена каријерном вођењу и саветовању у Београду, Међународна конференција о каријерном вођењу и саветовању на Универзитету у Нишу, „Сусрет школе и привреде” у Београду, „Борба за таленте и инвестиције” у Београду, „Значај предузетничког образовања у креирању промена друштва” у Београду, Форум лидера политика из земаља Западног Балкана и Турске у Торину, округли сто „Унапређење локалних услуга за Роме повратнике”, Екуменска хуманитарна организација, Нови Сад).

4. ЗАКЉУЧАК

Након скоро пет година спровођења Стратегије и пратећег акционог плана, предочени резултати показују да је систем каријерног вођења и саветовања у Републици Србији постављен на чврстим основама. У наредном периоду се пред актере у овој области поставља питање како даље унапредити систем, имајући у виду да каријерно вођење и саветовање на системском нивоу има за циљ повећање запошљивости у смислу повезивања области образовања са тржиштем рада. Увођењем појма каријерног вођења и саветовања у законску регулативу образовног система Републике Србије, препознат је значај ове области, што представља значајан корак у њеном даљем развоју и подршци напорима оних који активно раде на реализацији конкретних активности. Усвајање поменутих образовних закона, као и одређеног броја прописа из области рада и запошљавања и омладинске политике, који такође садрже комплементарне одредбе о каријерном вођењу и саветовању, потврђује ову тенденцију.

Од 2015. године промовисање националних активности у каријерном вођењу и саветовању вршиће се у много већој мери и на европском нивоу, захваљујући раду Еурогајденс центра, али и учешћем Републике Србије у раду Европске мреже политике целоживотног вођења. У протекле две године, Еурогајденс центар је спровео већи број активности како би промовисао европску димензију каријерног вођења и саветовања и пружио квалитетне информације о каријерном вођењу и мобилности. Са друге стране, Србији се радом у Европској мрежи политике целоживотног вођења отвара могућност да у сарадњи са преко 30 европских земаља подједнако учествује у обликовању европске политике каријерног вођења и саветовања.

На основу свих предочених резултата и активности, кључни актери и пружаоци услуга каријерног вођења и саветовања у Србији су идентификовали и наредне кораке деловања:

- креирати системска документа која се односе на програм и методологију каријерног вођења и саветовања за средње школе и осигурати да се реализује у свим средњим школама;
- обезбедити више акредитованих семинара за каријерно вођење и саветовање и повећати доступност за наставнике тим семинарима;
- развити ресурсне базе за школе приликом пружања услуга каријерног вођења и саветовања;
- осигурати веће учешће родитеља у програму каријерног вођења и саветовања и то планирати школским програмом;
- унапредити систем прикупљања података о каријерном вођењу и саветовању и обуке за доношење одлука на основу њих;
- даље унапређење услуга каријерног вођења и саветовања у канцеларијама за младе;
- развијати вештине управљања каријером код свих узрасних група;

- развити националну методологију за праћење ефеката каријерног вођења и саветовања;
- обезбедити примену стандарда рада универзитетских каријерних центара, као и у основним школама и канцеларијама за младе;
- формирати 10 нових Центара за информисање и професионално саветовање;
- образовати Национални ресурсни центар за каријерно вођење и саветовање;
- наставити успешну сарадњу са међународним партнерима ради унапређивања каријерног вођења и саветовања.

Савремена политика Европске уније у погледу каријерног вођења и саветовања предвиђа да све земље чланице и будући кандидати за чланство развију сопствене националне политике каријерног вођења и саветовања које би требало да буду у складу с релевантним резолуцијама Европске уније, међусекторске и координисане. Постојање такве политике каријерног вођења и саветовања је од суштинског значаја за било коју земљу будући да је то предуслов за укључивање развојних пројеката из области каријерног вођења и саветовања у будућа програмска документа за ИПА и друге донаторе.

У припреми будућих докумената за ову област свакако је важно имати у виду да је досадашња сарадња политика образовања, запошљавања, младих и цивилног сектора дала резултате. Од укупно 26 активности предвиђених акционим планом за период од 2010. до 2014. године само једна „Потписивање протокола о сарадњи кључних актера” није реализована. Ослањајући се на постојећа документа, значајну помоћ у креирању будућих докумената може пружити Студија изводљивости која даје својеврстан преглед и анализу система каријерног вођења и саветовања у Републици Србији, његове предности и недостатке, али и препоруке за унапређење.

